

མར་ཁེ་མི

གྲུ་སྐྱ་པའི་དལ་ཕྱོག་དང་མ་རྩ་

ཨ་ཉིག་པ་དཔེ་ལྷན་ཁང་

མར་ཁི་མི

ཐུག་པའི་དལ་ཕྱི་དང་མ་ཕྱི

མི་ཐུག་པའི་ཕྱི་ཁར་

本书根据中共中央马克思、恩格斯、列宁、斯大林著作编译局翻译的、人民出版社1972年2月出版的汉文版本翻译出版。

དབ་འདི་ནི་ཁྱང་ཁྱང་ཁྱང་དབང་གི་མར་ཁེ་སི་དང་། ཡེན་ཀེ་སི། ལེ་ཉིན། སི་ཏེ་ལིན་བཅས་
གི་གསུང་ཚམ་སྒྲིག་སྒྱུར་ཁང་གིས་བསྒྱུར་བ་དང་། མི་དམངས་དཔེ་སྐྱད་ཁང་གིས་ 1972 ལོ་ལྷོ་ 2 བར་
བར་དུ་བསྐྱར་པའི་བྱ་ལེག་པར་གཞི་གཞིར་བཟུང་ཏེ་བསྐྱར་ནས་བསྐྱར་པ་ཡིན།

མར་ཁེ་སི

ལྷན་པའི་ངལ་ཚུལ་དང་མ་ཅོ

མི་རིགས་དཔེ་སྐྱད་ཁང་གིས་བསྐྱར་ནས་བསྐྱར་བ

1979 ལོ་ལྷོ་ 7 བར་བར་གཞི་ 1 པེ་བསྒྲིགས་པ

1979 ལོ་ལྷོ་ 7 བར་པེ་ཅིན་ལ་བར་ཐེངས་ 1 པེ་བརྒྱབ་པ

དབ་ཅོར་སྐར་བྱར་ 1 ལྷན་ 9

KARL MARX
LOHNARBEIT UND KAPITAL

马 克 思
雇 佣 劳 动 与 资 本

(德 文)

民族出版社翻译出版 民族书店发行
民族印刷厂印刷

开本：850×1168 毫米 1/32 印张：2 5/8

1979 年 7 月第 1 版

1979 年 7 月北京第 1 次印刷

印数：1—1,400 册 定价：0.19 元

书号：M1049(3)206

འཇམ་གླིང་ཡངས་གི་འབྱོར་མེད་པ་རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་གིག།

དཀར་ཆག

བྱ་ཞིན་ཀེ་སེས་བྱིས་པའི་བརྗོད་གཞི	1
ཐུས་པའི་ངལ་རྩལ་དང་མ་རྩུ	21
དང་པོ་.....	23
གཉིས་པ་	36
གསུམ་པ་	48
བཞི་པ་.....	59
ལྔ་པ་	71
ཕྱི་བཞོད་ ཐུ་ཕྱགས་	89
[A]	89
[B] ཁ་རྩྭ་	90
I. ཨ་ཐེ་ཅིན་སེན་	90
II. ཁ་ལའེ་ཨར་	91
III. མའེ་ཁི་ཁུ་ལུ་ལུ་རྩ་	92
IV. ལུ་འེ་རྩ་ལེ་རྩ་	92
V. པའེ་པི་ཅི་	96
VI. ཨན་རྩ་ལུ་ལུ་ལུ་ཨར་	96
VII. ལུ་ལེ་ཞི་	97
[VIII.] རྩ་པི་པི་ཨར་	98
[IX.] ལུ་ལེ་ གསོག་འཛིག་དུ་ལ་ཁང་	99

[C]	100
-----------	-----

I. ཐོན་ཕྱིན་ནུས་ཀྱགས་ཆེ་ཏུ་བྱིན་པ་དེས་སྒྲ་ཐོགས་ལ་ ཀྱགས་ཀྱིན་ག་རེ་ཐེབས་གི་ཡོད་པ་?	100
II. བཟོ་བ་དང་ཁེ་ལས་བདག་པོའི་བར་གི་འགན་རྩིད་	103
III. བཟོ་བ་ལན་ཚུན་བར་གི་འགན་རྩིད་	105
IV. སྒྲ་ཐོགས་གི་འཕར་ཆག	105
V. སྒྲ་ཐོགས་དམའ་ཤོས་	107
VI. འཆོ་བའི་གནས་ཚུལ་ལགས་བཅོས་བྱེད་རྒྱའི་ སྒྲར་གི་གྲོས་གཞི་	110
VII. བཟོ་བའི་མཉམ་འབྲེལ་ལྟན་ཆོགས་	131
VIII. སྒྲས་པའི་ངལ་རྩལ་གི་དགེ་མཆན་ལྟན་པའི་ཕྱགས་	134
མཆན་འགྲེལ་	137

ཕུ་ཨིན་ཀེ་སིས་བྱིས་པའི་བརྗོད་གཞི¹

གསུང་ཚུལ་འདི་ཐོག་མར་ 1849 ལོར་བརྟན་ཞིང་, དེ་ལོའི་ཟླ་ 4 ཚེས་ 4 ཉིན་ནས་བཟུང་ཆེད་བརྗོད་གི་ཚུལ་དུ་《ལའེ་དབྱིན་ཆགས་པར་གསུང་བ》ཡི་... ཐོག་བསྐྱད་མར་སྤེལ་བ་རེད། གསུང་ཚུལ་འདིའི་མང་གཞི་ནི་ 1847 ལོར་ཨར་ ཁེ་སིས་ཕུའུ་ལུའུ་སའེ་ཨར་ཉེ་དབྱི་གི་བཟོ་པའི་མཐུན་ཆོགས་² ཐོག་གསུང་..... བཤད་ཐེངས་ཁ་ཤས་གནང་ཡོད་པ་དེ་རེད། གསུང་ཚུལ་འདི་ཆགས་པར་ཐོག་ བཀོད་ཆར་ཡོད་པ་མ་རེད།, མ་གཞི་ཆགས་པར་ཨང་ 269 པའི་ཐོག་འཁོད་པའི་ ཚུལ་ཡིག་དེའི་མཛུགས་དུ་“ཚུལ་འཕྲོ་བསྐྱད་ཡོད”ཟེར་བའི་ཡི་གེ་བཀོད་ཡོད་ཅུང་, ཁས་ལེན་བྱས་པ་དེ་དོན་དམ་དུ་ལག་ལེན་བསྟར་མེད་པ་རེད།, གང་ཡིན་ཟེར་ བ? སྐབས་དེར་ཟླ་བར་དུ་བྱང་བའི་དུས་འགྱུར་——ཨ་གོ་འི་མིས་ཞུང་ཡ་མི་ལ་ དཔུང་སྒྱུད་བྱས་པ་དང་, ཉེ་ལེ་སི་ཏུན་དང་, དབྱི་སའེ་ལུང་, ཨེ་པའེ་ལྷེ་ཐེ་ ལུའུ་ལྷེ་ཨར་ཅི་, པ་དེང་སྐགས་ས་ཆར་འོས་ལངས་བྱུང་བཅོ, ——གི་དབང་ གིས་ཆགས་པར་དེར་སྒྲོ་ཐེལ་བརྒྱབ་པ་རེད་(1849 ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 19 ཉིན)། གསུང་ཚུལ་འདིའི་འཕྲོས་ཚུལ་དེ་མར་ཁེ་སིས་ཤལ་བཞག་ཟིན་བྱིས་ནང་ནས་..... གཏན་ནས་རྟེན་ཡོད་པ་མ་རེད།

《ཟིས་པའི་ངལ་ཚུལ་དང་མ་ཅུ》ཟེར་བ་དེ་དེབ་རྒྱུང་གི་ཚུལ་དུ་པར་སྒྲུབ་ ཐེངས་ཁ་ཤས་བྱས་ཡོད་ཅིང་, མཛུགས་མ་དེ་ 1884 ལོར་རྟེན་ཐིང་ཀེན་——སུའུ་ ལི་ཅི་ཏུ་“ཐུའེ་ཅི་དཔེ་སྒྲུབ་ཁང”ནས་པར་དུ་བསྒྲུབ་པ་རེད། དེའི་གོང་ལ་

བརྟན་པའི་པར་གཞི་ཡོད་ཆད་ཆད་མ་འབྲུགས་པ་མེད་པའི་སྐོན་ནས་ཐོག་མའི་མ་
 ཡིག་གཞིར་བཟུང་དེ་པར་དུ་བསྐྱུན་ནས་འབྲེམ་སྒེལ་བྱས་པ་གསུམ་རེད། ཡིན་
 བའང་ད་ལྟ་པར་རྒྱག་རྒྱུའི་པར་གཞི་གསར་པ་དེ་ནི་དེལ་བསྐྱགས་གི་རང་བཞིན་
 ལྡན་པའི་དེབ་རྒྱུ་གཞི་ཡིན་པས། རྩལ་ཤོས་ལའང་དེབ་སྤྱོད་གཅིག་འབྲེམ་ཆར་
 རྩལ་དགོས་གི་རེད། དེར་བརྟེན་ངའི་མདུན་དུ་གཤམ་གསལ་གི་གནད་དོན་འདི་
 འདྲ་གིས་ལྟགས་ཡོད་པར། གནས་ཚུལ་དེ་འདྲའི་འོག་། བཟོ་བཅོས་གང་ཡང་
 མ་བརྒྱབ་པར་སྒྱུར་པར་བྱེད་རྒྱུར་མར་ཁེ་སི་སྐུ་ཉིད་གིས་མས་མཐུན་གནད་གི་
 རེད་དམ་?

ཡོ་རབས་བཞི་བཅུ་པའི་སྐབས་སུ། མར་ཁེ་སིས་ཁོང་གི་ཆབ་སྲིད་དཔལ་
 འབྱོར་རིག་པར་མཐའ་དབྱེད་གནད་རྒྱུའི་ཐུག་ལས་དེ་ད་དུང་བྱུང་ཡོད་པ་མ་ཟོ།
 རེད། ཐུག་ལས་དེ་ཡོ་རབས་ལྔ་བཅུ་པའི་དུས་མཚུགས་དུ་གཞི་ནས་བྱུང་བ་རེད།
 དེར་བརྟེན་ཁོང་གིས་《ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་པར་མཐའ་དབྱེད་བྱས་པ》ཟེར་
 བ་དེའི་བཀོས་དེབ་དང་པོ་པར་སྐྱུན་(1859 ལོ)མ་ཁྲུང་གོང་སྒེལ་པའི་གསུང་ཟེར་
 ཙམ་དེ་ཆོའི་ནང་གི་གསུང་ཚུལ་རེ་གཉིས་ཁོང་གིས་ 1859 ལོའི་ཐེན་མུ་བྱིས་པའི་
 གསུང་ཙམ་དེ་ཆོའི་ནང་གི་གསུང་ཚུལ་དང་འདྲ་གི་མེད་པ་མ་ཟད། ཁོང་གིས་
 དུས་ཕྱི་མར་བྱིས་པའི་གསུང་ཙམ་དེ་ཆོའི་ཐོག་ནས་བཏུས་ན། ཐ་སྙད་ཁ་གསུང་
 དང་གསུང་ཆོག་དུ་མ་བྲུ་ཁ་གསུང་དེ་ཙམ་འོས་འཆམ་མེད་པ་དང་། ཐ་ན་ཡང་
 དག་པ་ཞིག་མ་རེད། རྒྱུག་མཁན་སྤྱིར་བཏང་པ་རྣམས་ལ་མཁོ་སྤྱོད་བྱེད་རྒྱུའི་
 པར་གཞི་དཀྱུས་མའི་ནང་། ཙམ་མཁན་གི་དུས་སྡེ་མའི་ལྟ་ཚུལ་དེ། ཁོང་གི་
 དགོངས་པ་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བའི་དུས་རིམ་གཞིག་མཚན་པའི་ལྟ་ཚུལ་དེ་མཚན་པ་
 རྩལ་དགོས་པ་ནི་བཤད་མ་དགོས་པ་རེད། དེས་མ་ཆད་ཙམ་མཁན་དང་རྒྱུག་
 མཁན་གཉིས་ཀར་དུས་སྡེ་མའི་ཙམ་ཡིག་དེ་ཆོ་བཟོ་བཅོས་གང་ཡང་མ་བརྒྱབ་ཟོ།

པར་སྐྱར་པར་བྱེད་རྒྱུ་དེ་པ་བརྟན་ཚག་པའི་དབང་ཆ་ལ་བ་ཤིང་མེད་པ་ཞིག་...
 ཡོད་པ་རེད། པར་གཞི་དེ་རིགས་པར་རྒྱག་པའི་སྐབས་སུ། རས་གསུང་ཙམ་
 དེ་ཆའི་ནང་གི་ཡིག་འབྲུ་གཅིག་བཟོ་བཅས་རྒྱག་རྒྱུ་ལས་མ་སྒྲོ་ཡང་གཏོང་གི་མ་
 རེད།

ཡིན་ནའང་གསར་དུ་འདྲན་རྒྱུ་པར་གཞི་དེ་ཆེད་མངག་བཟོ་པའི་ཁྲིད་...
 དུ་བྱིལ་བསྐྱགས་གི་ལས་ཀ་བྱེད་རྒྱུ་སྤྱོད་ཡས་ཤིག་བྱེད་ཅིས་བྱེད་པའི་སྐབས་སུ།
 དེ་གནད་དོན་ཡགས་པཀར་ཞིག་ཆགས་པ་རེད། གནས་ཚུལ་དེ་འདྲི་འོག་
 མར་ཁེ་སིས་ 1849 ཡོར་སྤེལ་པའི་ནམ་བཤད་རྟིང་པ་དེ་ཁོང་གི་དུས་ཕྱི་མའི་ལྟ་
 ཚུལ་དང་གཅིག་གྱུར་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུ་དཀོངས་པ་ཏན་ཏན་བཞེས་གི་རེད། དེར་
 བརྟན་གལ་ཆའི་གནད་དོན་ཐམས་ཅད་ཐད་གཅིག་གྱུར་དེ་འདྲ་ཞིག་ཡོང་བ་བྱེད་...
 ཆེད་རས་པར་གཞི་འདིའི་ནང་བཟོ་བཅས་དང་ཁ་སྐྱོན་དགོས་ངེས་ཤིག་བྱས་
 ཡོད་པ་དེ་ནི་ཁོང་གི་བྱུགས་འདྲི་དང་ཐད་དེ་མཐུན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ངས་ཡིད་...
 ཆེས་བྱེད་གི་ཡོད། དེས་ན། རས་སྤྱོད་ཚུད་ནས་སྒྲིག་མཁན་ཚར་གསལ་བཤད་
 བྱེད་རྒྱུ་ ད་ལྟའི་དེབ་རྒྱུང་འདི་མར་ཁེ་སིས་ 1849 ཡོར་འབྲི་སྐབས་གི་བཟོ་
 ལྟ་བུས་དམེད་པར། ཏ་ལམ་ 1891 ཡོར་བྲིས་པའི་བཟོ་འདྲ་པ་ཞིག་ཡོད་པ་
 རེད། དེའི་མ་དེབ་ནི་དེ་སྤྱི་འབྲེམ་སྤེལ་འཁོར་ཆེན་བྱས་ཡོད་པས། ར་ལ་བྲིས་
 འབྲུང་དེ་བཟོ་བཅས་མ་བརྒྱབ་པར་གསུང་འབྲུམ་ནང་བསྐྱགས་ནས་སྐྱར་དུ་པར་...
 སྤྱན་བྱེད་རྒྱུ་ལྟ་སྐྱབས་མ་ཐོབ་གོང་ལ། སྒྲིག་མཁན་ནམས་ལ་ཐད་དེ་འདྲང་
 གི་རེད།

རས་བཟོ་བཅས་བརྒྱབ་པ་ཆང་མ་གནད་གཅིག་དུ་རྟིང་བསྐྱས་བྱས་ཚག་གི་
 རེད། མ་ཡིག་ཐོག་བཟོ་བས་སྤྱི་ཡོགས་ཐོབ་ཆེད་མ་ཅ་ཅན་ལ་རང་ཉིད་གི་རྣལ་
 རྒྱུལ་བཅོང་གི་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་འཁོད་ཡོད་ཅིང་ ད་ལྟའི་པར་གཞི་འདིའི་ཐོག་

རང་ཉིད་གི་བལ་རྩལ་རྒྱལ་ཁྲུག་པ་ཅོང་གི་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་འཁོད་ཡོད་པ་
རེད། བཟོ་བཅོས་དེའི་སྐོར་ངས་འགྲེལ་བཤད་ཅིག་ཀྱག་དགོས་པ་འདྲུག།

བཟོ་བ་རྒྱལ་ལ་འགྲེལ་བཤད་ཀྱག་པའི་དམིགས་ཡུལ་ནི། བཟོ་བཅོས་དེ་ཡིག་
འབྲུ་རེ་གཉིས་གི་གནད་དོན་ཞིག་གཏན་ནས་མ་ཡིན་པར། ཆབ་སྲིད་དཔལ་
འབྱོར་རིག་པ་ཕྱིལ་པོ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པའི་གནད་དོན་ཏེ་ཅང་གལ་ཆེན་པོ་……
ཞིག་ཡིན་པ་ཁོ་ཚས་ཤེས་པ་ཞིག་བཟོ་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཡིན། འབྱོར་ལྡན་པ་ཚར་
འགྲེལ་བཤད་ཀྱག་པའི་དམིགས་ཡུལ་ནི། ཁོ་པ་ཚས་སྤྱབ་གས་ཐོབ་མེད་པའི་
བཟོ་བ་དེ་ཚང་ཚའི་“སྤྱབ་གས་ཐོབ་པའི”མི་ཁབ་ས་དྲེགས་ཅན་དེ་ཚང་ལས་ཞེ་……
དགས་གིས་སྤྱབ་བ་ཡོད་པ་དངོས་གནས་ཡིད་ཆེས་པ་ཞིག་བཟོ་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཡིན།
གང་ཡིན་ཟེར་ན་? ལྷ་མ་དེས་དཔལ་འབྱོར་གི་རྒྱལ་ཆིག་ཁག་ཤིས་ཤིག་ཡིན་ནའང་
ཏེ་ཅང་ལས་སྤྱ་པོར་གོ་བ་ལེན་སྤྱབ་གི་ཡོད་ཅིང་། ལྷ་མ་དེས་ནི་རྒྱག་འཛིང་ཆེ་
པའི་གནད་དོན་དེ་ཚོ་ཆོག་གང་གི་རིང་ལའང་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྤྱབ་གི་མེད་པ་རེད།

གནའ་དཔེ་ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་ས་བཟོ་ལས་གི་ལག་ལེན་ཐད་……
ནས་བཟོ་རྒྱུའི་བདག་པོའི་དར་ཁུབ་ཆེ་པའི་ལྷ་རྩལ་རྒྱན་འཛིན་བྱས་ཡོད་ཅིང་།
ལྷ་རྩལ་དེ་ལྟར་ན། བཟོ་རྒྱུའི་བདག་པོས་ཉོ་སྤྱབ་དང་བྱིར་སྤྱོད་བྱས་པ་ནི་རང་
གི་བཟོ་བའི་བལ་རྩལ་ཡིན་པའི་བཟོ་འབྲུ་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་རེད། བཟོ་རྒྱུའི་
བདག་པོས་ཆོང་གཉེར་བྱེད་རྒྱ་དང་། ཅིས་སྟོ་འགྲོད་རྒྱ། རིན་གྲང་ཅིས་རྒྱག་བྱེད་
རྒྱ་བཅས་གི་ཐད་ནས་བཤད་ན། ལྷ་རྩལ་དེས་ཐད་དེ་གོ་ཆོད་གི་རེད། འོན་
ཀྱང་། ལྷ་རྒྱུའི་བསམ་སྒྲོ་བྱིར་ནས་ལྷ་རྩལ་དེ་ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་པའི་
ཁོངས་སུ་སྤྱོད་བྱས་ན། དེ་གར་ནོར་འཁྲུལ་དང་ཐང་ཐིང་ཆེ་ཐག་ཆོད་ཅིག་
བཟོ་གི་རེད།

ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་པར་དོན་དངོས་འདི་འདྲ་ཞིག་འབྲད་ཡོད་པ་

१, “ངལ་ཚུལ”ཟེར་བའི་ཚང་ཚག་དེའི་རིན་པོ་ལོང་ཚུད་པའི་ཚང་ཚག་ཡོད་ཅད་
 གི་རིན་པོ་ལོང་དེ་རྒྱན་མི་ཅད་པར་འཕྱར་ཤྲོག་ཡོང་གི་ཡོད་ཅིང་, དེ་ཚེ་སྤྱིར་བཏང་
 ཏུ་ཚང་ཚག་རང་ཉིད་གི་ཐོན་ཕྱིད་དང་འབྲེལ་བ་སྤྱུ་ཅམ་ཡང་མེད་པའི་རྒྱག་.....
 འཛིང་ཏུ་ཅང་ཆེ་བའི་གནས་ཚུལ་སྤྱི་ཚགས་གི་ཤུགས་རྒྱན་ཐོབ་ས་པའི་རྒྱན་གིས་...
 སྐབས་དེ་ཡར་འཕར་གི་ཡོད་པ་དང་སྐབས་དེ་མར་ཆག་གི་ཡོད་པར་བརྟེན་, མི་
 བླམས་གི་མཐས་ལ་རིན་པོ་ལོང་དེ་སྤྱིར་བཏང་ཏུ་སྤྱིས་དབང་ལས་བྱུང་བའི་གནས་...
 ཚུལ་ཁོ་ནས་ཐག་གཅོད་གི་ཡོད་པ་དང་བསམ་གི་ཡོད་པ་དེད་, ཆབ་སྲིད་དཔལ་
 འཕྱར་རིག་པ་དེ་ཅན་རིག་ཅིག་བྱས་ནས་ཐོན་པའི་སྐབས་སུ་, དེའི་ལས་འགན་
 གཙ་ཁྲ་ཞིག་ནི་ཕྱི་ཚུལ་ཐོག་ཚང་ཚག་གི་རིན་པོ་ལོང་ཁ་ལྷོ་སྤྱར་བའི་སྤྱིས་དབང་གི་
 གནས་ཚུལ་དེ་རིགས་གི་རྒྱུ་ཡིང་བསྟན་ཡོད་ཅིང་, དོན་དངོས་ཐོག་རང་ཉིད་
 གིས་སྤྱིས་དབང་གི་གནས་ཚུལ་དེ་རིགས་ཁ་ལྷོ་སྤྱར་གི་ཡོད་པའི་ཆས་ཉིད་དེ་རྟོད་
 པ་བྱེད་རྒྱ་དེ་དེད་, ཚང་ཚག་གི་རིན་པོ་ལོང་རྒྱན་ཅད་མེད་པར་འཕྱར་ཤྲོག་ཡོང་གི་
 ཡོད་པ་དང་སྐབས་འགར་ཡར་འཕར་བ་དང་སྐབས་འགར་མར་ཆག་པའི་ཡམ་...
 ཡམ་གི་ནང་ནས་དེས་འཕྱར་ཤྲོག་དང་ཡམ་ཡམ་དེ་རིགས་གི་དཀྱིལ་ལ་ཡོད་པའི་
 འཕྱར་མེད་གི་ཤྲོག་གིང་དེ་རྟོད་པ་བྱེད་དགོས་གི་དེད་, ཆིག་གཅིག་ཏུ་བསྐྱས་
 བས་བཤད་ན་, དེས་ཚང་ཚག་གི་རིན་པོ་ལོང་གཞིར་བབྱང་དེ་, རིན་པོ་ལོང་སྤྱིས་
 ཤྲོག་བྱེད་པའི་ཆས་ཉིད་ཡིན་པའི་ཚང་ཚག་གི་རིན་པོ་ལོང་དེ་རྟོད་པ་བྱེད་དགོས་
 གི་དེད་, རིན་པོ་ལོང་གི་འཕྱར་ཤྲོག་ཆང་མ་རིན་ཐང་གཞིར་བབྱང་ནས་གསལ་
 བཤད་བྱས་ཆོག་པ་མ་ཟད་, བསྐྱར་གཏུགས་ནས་བཤད་ན་ཆང་མ་རིན་ཐང་ལ་
 རག་ལས་གི་ཡོད་པ་དེད་,

བསྐྱར་གཏུགས་དེ་ཆབ་སྲིད་དཔལ་འཕྱར་རིག་པས་ཚང་ཚག་གི་རིན་ཐང་...
 ནི་ཚང་ཚག་གི་ནང་ཏུ་འདུས་གིང་ཚང་ཚག་དེ་ཐོན་ཕྱིད་བྱེད་རྒྱར་ངེས་པར་མཁོ་

བའི་ངལ་རྩལ་གིས་ཐག་གཅོད་གི་ཡོད་ཅེས་བསྟན་ཡོད་པ་རེད། གནའ་དཔེ་ཆ་བ་
 མིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་པར་ཆ་མཆོན་ན་འབྲེལ་བཤད་དེ་འདྲ་བརྒྱུ་བ་ཅ་མ་གིས་
 འགྲིག་ཚར་བ་རེད། ང་ཚོས་ཀྱང་གནས་སྐབས་དེར་མཚམས་བཞག་ཆོག་གི་
 རེད། ཡིན་ན་ཡང་གོ་ནོར་མི་ཐེབས་པའི་ཆེད་དུ། ངའི་སེམས་ལ་འབྲེལ་བཤད་
 དེ་དང་སངས་རྒྱལ་བ་ནས་མི་འདྲང་བ་ཞིག་ཆགས་ཚར་བ་རེད་ཅེས་བྲན་སྐུལ་བྱེད་་་་
 དགོས་པ་འདྲག་བསམ་གི་འདྲག། མར་ཁེ་སེས་ཐེངས་དང་པོར་ངལ་རྩལ་ལ་
 རིན་ཐང་གསར་སྐྱུན་བྱེད་པའི་ཁྱད་ཆོས་ཡོད་པའི་སྒྲོར་ཞིབ་འཇུག་མཐར་ཐྱིན་པ་
 ཞིག་གནང་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཆོང་ཚོག་ཅིག་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་རྒྱར་ངེས་པར་མཁོ་བ་
 ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་པའམ་ཐ་ན་དངོས་འབྲེལ་ངེས་པར་མཁོ་བ་ཞིག་ཡིན་པའི་ངལ་
 རྩལ་གང་དང་གང་ཞིག་ཡིན་ཅུང་དེས་ཆ་སྐྱེན་མཐའ་དག་གི་འོག་དུ་ཆོང་ཚོག་དེ་
 ལ་དེ་ཉིད་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་སྐབས་ཟད་ཤོན་དུ་སྤང་བའི་ངལ་རྩལ་གི་གངས་ཆད་་་་
 དང་མཚུངས་པའི་རིན་ཐང་ཡོད་པ་ཞིག་བཟོ་བྱུ་བའི་ངེས་པ་མེད་པ་མཆུན་པ་
 རེད། དེར་བརྟེན། གལ་སྲིད་ང་ཚོས་ད་ལྟའང་ཡི་ཅ་མུའུ་ལྟ་བུའི་དཔལ་འབྱོར་
 རིག་པ་བ་ཆོ་དང་མཉམ་དུ་སྐབས་བདེའི་སྒྲོན་ནས་ཆོང་ཚོག་ཅིག་གི་རིན་ཐང་ནི་་་་
 ཆོང་ཚོག་དེ་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་རྒྱར་ངེས་པར་མཁོ་བའི་ངལ་རྩལ་གིས་ཐག་གཅོད་གི་
 ཡོད་པ་རེད་ཅེས་བཤད་པ་ཡིན་ན། ང་ཚོས་འདྲིར་གང་ལྟར་མར་ཁེ་སེས་གསུང་
 བའི་ཆ་སྐྱེན་སྒྲགས་པ་དེ་ཆོ་སྒྲོན་འཕྱེའི་ཆ་སྐྱེན་སྒྲོན་མེད་ཅིག་དུ་འཛིན་གི་ཡོད་པ་
 རེད། འདྲིར་གནད་དོན་དེ་བརྟོན་པ་ཅ་མ་གིས་འགྲིག་གི་རེད། དེ་འབྲུས་གི་
 གནད་དོན་ནམས་མར་ཁེ་སེས་ 1859 ལོར་སྤེལ་བའི་《ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་
 པར་མཐའ་དཔྱད་བྱས་པ》ཟེར་བའི་དཔེ་དེབ་དང་《མ་ཅའི་ནམ་བཤད་》དེབ་དང་
 པོའི་ནང་ནས་རྟེན་བྱུ་བ་གི་རེད་པ་4།

འོན་ཀྱང་ཆབ་སྲིད་དཔལ་འབྱོར་རིག་པ་བས་རིན་ཐང་ནི་ངལ་རྩལ་གིས་་་

གཤམ་གཙོད་གི་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་བའི་ལྟ་ཚུལ་དེ་“ངལ་རྩལ་”ཟེར་བའི་ཚང་ཚོ་གི་...
 དེའི་ཐོག་ཏུ་སྒྱུད་པའི་སྐབས་སུ། ཁོ་ཚོ་ལམ་སང་རིམ་པ་བསྐྱར་ཆགས་གི་འགལ་
 བའི་ནང་ཏུ་ལྷུང་འགྲོ་གི་རེད། “ངལ་རྩལ་”གི་རིན་ཐང་དེ་གང་ཞིག་གིས་ཐག་
 གཙོད་གི་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་ན? དེའི་ནང་ཏུ་འདུས་ཡོད་པའི་དགོས་ངེས་གི་ངལ་
 རྩལ་གིས་ཐག་གཙོད་གི་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་བཟོ་པ་གཅིག་གིས་ཉིན་གཅིག་
 དང་། གཟུང་འཁོར་གཅིག་། ཟླ་བ་གཅིག་། ལོ་གཅིག་གི་རིང་ལ་བྱས་པའི་ངལ་
 རྩལ་གི་ནང་ཏུ་ངལ་རྩལ་མང་ཉུང་ག་ཚད་འདུས་ཡོད་པ་རེད་ཟེར་ན? ཉིན་
 གཅིག་དང་། གཟུང་འཁོར་གཅིག་། ཟླ་བ་གཅིག་། ལོ་གཅིག་གི་ངལ་རྩལ་འདུས་
 ཡོད་པ་རེད། གལ་སྲིད་ངལ་རྩལ་དེ་རིན་ཐང་མཐའ་དག་ཚད་འཇལ་ཡས་གི་
 ཚད་གཞི་ཞིག་ཡིན་ན། ང་ཚོས་ངལ་རྩལ་ཁོ་ན་སྒྱུད་ནས་“ངལ་རྩལ་གི་རིན་
 ཐང་”མཚན་པ་བྱེད་དགོས་གི་རེད། ཡིན་ནའང་གལ་སྲིད་ང་ཚོས་རྒྱ་ཚོད་གཅིག་
 གི་ངལ་རྩལ་རིན་ཐང་དེ་རྒྱ་ཚོད་གཅིག་གི་ངལ་རྩལ་དང་། མཚུངས་པ་དེ་མ་
 གཏོགས་མ་ཤེས་ན། རྒྱ་ཚོད་གཅིག་གི་ངལ་རྩལ་གི་རིན་ཐང་དེ་ང་ཚོས་གཏན་
 ཅན་ཤེས་གི་མ་རེད། དེ་འདྲ་ཡིན་ན། ང་ཚོ་ང་ཚོའི་དམིགས་ཡུལ་དང་ཉེ་བའི་
 སར་གཏན་ནས་སྤྲོལ་མེད་པར་ར་སྐོར་གཅིག་གི་ནང་ཏུ་སྐོར་བར་བརྒྱབ་ནས་
 བསྐྱད་ཡོད་པ་རེད།

དེས་ན་གནའ་དཔེ་ཆ་བ་སྲིད་དཔལ་འཕྱོར་རིག་པས་འགྲོ་ལམ་གཞན་ཞིག་
 འཚལ་ཐབས་བྱས་ནས། ཚང་ཚོ་གི་རིན་ཐང་ནི་དེའི་ཐོན་སྐྱེད་འགྲོ་ཁྲོན་དང་།
 མཚུངས་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་བཤད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ངལ་རྩལ་གི་ཐོན་སྐྱེད་འགྲོ་
 ཁྲོན་དེ་ག་རེ་རེད? གནད་དོན་དེར་ལན་འདེབས་ཆེད། དཔལ་འཕྱོར་རིག་པ་
 ང་ཚོས་གཏན་ཆོག་ས་རིག་པར་སྒྱུད་ཚུལ་རྩལ་པོ་མི་འཛིན་ཀ་མེད་བྱང་བ་རེད།
 ཁོ་ཚོས་ངལ་རྩལ་རང་ཉིད་གི་ཐོན་སྐྱེད་འགྲོ་ཁྲོན་(ཏ་ཅང་མེམས་མམ་པ་ཞིག་ལ།

དེ་ནི་གཏན་འཁེལ་བྱེད་མི་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད། ལ་རྟོག་ཞིབ་མ་བྱས་པར། གང་
 ཞིག་བཟོ་བའི་ཐོན་སྐྱེད་འགྲོ་སྟོན་ཡིན་པ་དེར་རྟོག་ཞིབ་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།
 ཐོན་སྐྱེད་འགྲོ་སྟོན་དེ་རིགས་ནི་གཏན་འཁེལ་བྱེད་ཐུབ་པ་ཞིག་རེད། དེ་དུས་ཆད་
 དང་གནས་ཚུལ་འཕྱར་ཁྲོག་བྱུང་བ་དང་ཆབས་ཅིག་འཕྱར་ཁྲོག་ཡོང་གི་ཡོད་ཅུང་།
 གྱི་ཚོགས་གི་གནས་ཚུལ་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་འོག་དང་། ས་ཆ་ངེས་ཅན་ཞིག་དང་
 ཐོན་སྐྱེད་སྡེ་ཁག་ངེས་ཅན་ཞིག་གི་ནང་དུ། དེ་དེ་བཞིན་གྲངས་ཆད་ངེས་ཅན་
 ཞིག་ཡིན་པ་དང་། མ་མཐར་ཡོང་གཞི་བྱོན་ཏེ་ཅང་ཆུང་ཆུང་ཞིག་གི་ནང་དུ་
 གྲངས་ཆད་ངེས་ཅན་ཞིག་རེད། ད་ལྟ་ང་ཚོ་མ་ཅིང་ལུགས་གི་ཐོན་སྐྱེད་གིས་
 དབང་རྒྱར་གི་གོ་གནས་ཟིན་པའི་ཆ་རྒྱུན་འོག་འཛོ་བ་རྒྱུལ་གི་ཡོད་པས། འདི་
 གར་མི་གྲངས་མང་པོ་ཡོད་པ་མ་ཟད་རྒྱན་ཆད་མེད་པར་མང་དུ་འགྲོ་གི་ཡོད་ཀྱི་ཡོད་ཀྱི་
 པའི་གཤམ་རིམ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་ཐོན་སྐྱེད་རྒྱ་ཆས་(ལག་ཆ་དང་། འཕྲུལ་འཁོར་།
 རྒྱ་ཆ་བཅས་)དང་འཛོ་བའི་རྒྱ་ཆས་དབང་མཁན་གི་དོན་དུ་ལས་ཀ་བྱས་ནས་ཐུ་
 རྟེན་ཐོབ་པ་བྱས་ན་མ་གཏོགས་འཛོ་གནས་བྱེད་ཐུབ་གི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཐོན་
 སྐྱེད་བྱེད་ལྟར་དེ་རིགས་གི་འོག། བཟོ་བའི་ཐོན་སྐྱེད་འགྲོ་སྟོན་ཟེར་བ་ནི་བཟོ་
 པར་ངལ་རྩལ་རྒྱས་ཀྱགས་ལྡན་པ་དང་ཁོ་ཚོའི་ངལ་རྩལ་རྒྱས་ཀྱགས་རྒྱུན་འཛིན་ཀྱི་
 བྱེད་ཐུབ་པ། ཁོ་ཚོ་གསུམ་པ་དང་། ཡང་ན་ན་བ། ཡང་ན་གི་བ་བཅས་གི་དབང་
 གིས་ཐོན་སྐྱེད་དང་བུལ་དགོས་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་ཁོ་ཚོའི་ཆབ་བྱེད་མཁན་བཟོ་
 པ་གསུམ་པ་ཡོང་བ་དྲེ། བཟོ་བ་གཤམ་རིམ་འདི་གྲངས་འཁོར་དགོས་ངེས་གིག་གི་
 ཐོག་ནས་འཛོ་གནས་དང་སྡེ་འཕེལ་ཡོང་བར་ཆ་རྩུམ་དུ་མཁོ་བའི་འཛོ་བའི་རྒྱ་
 ཆས་གི་གྲངས་འཁོར་རམ་འཛོ་བའི་རྒྱ་ཆས་དེ་ཚོའི་དབུལ་ཡོར་གི་རིན་གོང་རེད།
 ད་ལྟ་ང་ཚོས་འཛོ་བའི་རྒྱ་ཆས་དེ་ཚོའི་དབུལ་ཡོར་གི་རིན་གོང་དེ་ཆ་རྩུམ་བྱས་ན་
 ཉིན་རེར་མ་ཁེ་གསུམ་རེ་ཡིན་པར་ཆ་བཞག་ནས་བཤད་གི་ཡིན།

དེ་འདྲ་ཡིན་ན་ང་ཚོའི་བཙོང་པ་དེར་ཁོ་སྒྲ་མཁན་མ་ཅ་ཅན་གི་ས་ནས་ཉིན་
རེར་སྒྲ་ཐོགས་མ་ཁེ་གསུམ་རེ་ཐོབ་གི་ཡོད་པ་རེད། མ་ཅ་ཅན་གིས་དེར་བརྟེན་
ནས་བཙན་གེད་གིས་བཙོང་པ་དེ་ཉིན་རེར་——དཔེར་ན——ཆུ་ཚོད་བཅུ་གཉིས་གི་
ལས་ཀ་བྱེད་དུ་འཇུག་གི་ཡོད་པ་རེད། དེའི་ནང་ལ་མ་ཅ་ཅན་གིས་ཕལ་ཆེར་
ཁོག་རྩིས་འདི་འདྲ་རྒྱག་གི་ཡོད་པ་རེད།

ང་ཚོས་བཤད་པའི་བཙོང་པ་དེ་སྐམ་འཛིན་བཙོང་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ཆ་བཞག་
ཁོས་ཉིན་རེར་ཉི་མ་གཅིག་གི་ནང་དུ་བཙོང་བྱེད་པའི་འབྲུལ་འཁོར་གི་ལྟ་ལག་རེ་
བཙོང་དགོས་གི་རེད། མ་བཙོང་སྐྱུ་ཆ——ལས་སྒྲན་བྱས་ཏེ་བཙོང་དབྱིབས་དགོས་
ངས་གིག་ལྟར་བའི་ལྟགས་དང་བྲངས་——དེ་མ་ཁེ་ཉི་ཤུ་རིམ་བར་ཆ་བཞག། ཡང་
ཁྲངས་བྱགས་འབྲུལ་འཁོར་གི་རྩི་སྒྲུ་བྱེད་ཆད་དང་། ཁྲངས་བྱགས་འབྲུལ་
འཁོར་དང་། དཀྱུག་སྟེགས་ བཙོང་པ་དེས་ལེད་སྒྲིབ་བྱེད་པའི་ལག་ཆ་གཞན་དག་
ཡོད་ཆད་བཙས་གི་བྱེད་ཆད་སྟོམ་འཁོར་དེ་དུས་ཚོད་ཉིན་གཅིག་དང་བཙོང་པ་མི་
གཅིག་ལྟར་རྩིས་བབྱུབ་ན་མ་ཁེ་གཅིག་རིམ་བར་ཆ་བཞག། ཉིན་གཅིག་གི་སྒྲ་
ཐོགས་ནི་ང་ཚོས་གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར་མ་ཁེ་གསུམ་ཡིན་པར་ཆ་བཞག། དེ་ཚེ་
ཆང་མ་བསྟོམས་ན་ང་ཚོས་བཤད་པའི་འབྲུལ་འཁོར་གི་ལྟ་ལག་དེའི་བྱེད་ཐོན་ནི་
མ་ཁེ་ཉི་ཤུ་ཅ་བཞི་རེད། ཡིན་ནའང་མ་ཅ་ཅན་གིས་འབྲུལ་འཁོར་གི་ལྟ་
མཁན་གི་ལག་ནས་ཆ་སྟོམ་བྱས་ན་རིན་གོང་མ་ཁེ་ཉི་ཤུ་ཅ་བདུན་ཏེ། ཁོས་བྱེད་
ཐོན་དུ་བྱང་བའི་ཐོན་སྐྱེད་འཕྲོ་ཐོན་ལས་མ་ཁེ་གསུམ་གིས་མང་བའི་རིན་གོང་
ལེན་རྩིས་བྱེད་གི་ཡོད་པ་རེད།

མ་ཅ་ཅན་གིས་རང་གི་ཨམ་སྐུག་ནང་དུ་སྐྱགས་པའི་མ་ཁེ་གསུམ་པོ་དེ་
གང་ནས་བྱང་བ་རེད་ཟེར་ན? གནའ་དཔེ་ཆ་བསྟིང་དཔལ་འབྱོར་རིག་པའི་
བཤད་ཆུལ་ལྟར་ན། ཆང་ཚོས་ནི་ཆ་སྟོམ་གི་སྟོན་ནས་དེའི་རིན་གང་ལྟར་ཕར་

བཅོང་གི་ཡོད་པ་དྲི, གསལ་པོར་བཤད་ན་ཆོང་ཚྭ་དེའི་ནང་འདུས་ཡོད་པའི་
 དགོས་ངེས་གི་ངལ་ཚུལ་གི་གྲངས་ཆད་དང་མཚུངས་པའི་རིག་གོང་ལྟར་ཡར་.....
 བཅོང་གི་ཡོད་པ་རེད། དེས་ན་ང་ཆོས་བཤད་པའི་འབྲུལ་འཁོར་གི་ལྟ་ལག་དེའི་
 ཆ་སྒྲིམ་གི་རིག་གོང་——མ་ཁེ་ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན་དེ——དེའི་རིག་ཐང་དང་ཉན་ཉན་
 མཚུངས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པ་དྲི, དེའི་ནང་འདུས་ཡོད་པའི་ངལ་ཚུལ་གྲངས་
 ཆད་དང་མཚུངས་པ་ཞིག་ཡིན་དགོས་གི་རེད། ཡིན་ནའང་མ་ཁེ་ཉི་ཤུ་ཙ་བདུན་
 དེའི་ནང་ནས་མ་ཁེ་ཉི་ཤུ་ཙ་གཅིག་ནི་ང་ཆོས་བཤད་པའི་སྐམ་འཛིན་བཟོ་བ་དེས་
 ལས་ཀ་མ་བྱས་གོང་ནས་ཡོད་པའི་རིག་ཐང་ཡིན་ཞིང་། མ་ཁེ་ཉི་ཤུ་ཐམ་པ་དེ་མ་
 བཅོས་རྒྱ་ཆའི་ནང་དུ་འདུས་ཡོད་པ་དང་། མ་ཁེ་གཅིག་དེ་ལས་ཀ་བྱེད་པའི་
 རིང་འབར་པའི་རྟ་སྤལ་གི་ནང་དུ་འདུས་ཡོད་པའམ་སྐབས་དེར་བེད་སྤྱོད་བྱས་
 བྱིང་། དེའི་དབང་གིས་དེ་དང་ཆབས་ཅིག་ལས་ཆོད་ཅུང་དུ་ཕྱིན་པའི་འབྲུལ་
 འཁོར་དང་ལག་ཆའི་ནང་དུ་འདུས་ཡོད་པ་རེད། དེ་འཕྲོས་གི་མ་ཁེ་རྒྱག་དེ་མ་
 བཅོས་རྒྱ་ཆའི་རིག་ཐང་ཐོག་བསྐྱན་པ་རེད། ཡིན་ནའང་ང་ཆོས་དཔལ་འབྱོར་
 རིག་པ་བ་དེ་ཆོ་རུང་གིས་ཆོད་དཔག་བྱས་པ་ལྟར་ན་། མ་ཁེ་རྒྱག་པོ་དེ་ནི་ང་ཆོས་
 བཤད་པའི་བཟོ་བ་དེས་མ་བཅོས་རྒྱ་ཆའི་ཐོག་བསྐྱན་པའི་ངལ་ཚུལ་དེའི་ནང་ནས་
 མ་གཏོགས་ཡོང་བའམ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་འདྲ་ཡིན་ན་། ཁོས་ངལ་ཚུལ་རྒྱ་
 ཆོད་བཅུ་གཉིས་བྱས་ནས་རིག་ཐང་གསར་པ་མ་ཁེ་རྒྱག་གསར་རྒྱན་བྱས་པ་རེད།
 དེར་བརྟེན་ཁོའི་རྒྱ་ཆོད་བཅུ་གཉིས་གི་ངལ་ཚུལ་དེའི་རིག་ཐང་ནི་མ་ཁེ་རྒྱག་རེད་།
 དེ་ལྟར་ང་ཆོས་མཐར་ཐུག་དུ་“ངལ་ཚུལ་གི་རིག་ཐང་”ཟེར་བ་དེ་ག་རེ་ཡིན་མིན་
 བཤད་གི་རེད།

“རྟག་ཅམ་རྒྱག་དང་!”——ང་ཆོས་བཤད་པའི་སྐམ་འཛིན་བཟོ་བ་དེས་
 བཤད་པར་། ——“མ་ཁེ་རྒྱག་ཡོད་? ཡིན་ནའང་ང་ལ་མ་ཁེ་གསུམ་མ་གཏོགས་